

Het koppelteken

Hoofdregeel 1: Schrijf woorden zoveel mogelijk aaneen. Een spatie meer (of minder) kan een betekenisverschil veroorzaken!

vb.

een theaterstuk maken vs. een theater stuk maken

veel diarreegevallen vs. veel diarree gevallen

Hoofdregeel 2: gebruik een streepje (- koppelteken) bij bepaalde, vaste uitdrukkingen /woordcombinaties die als een zelfstandig naamwoord bestaan:

doe-het-zelver, doe-het-zelfzaak, haantje-de-voorste, kruidje-roer-me-niet, manusje-van-alles, staakt-het-vuren

Hoofdregeel 3: gebruik een koppelteken bij een samenstelling als er een **klinkerbotsing** ontstaat:

gala-avond, radio-uitzending, vanille-ijs, anti-intellectueel, pseudo-onderzoek

maar niet: galabal, radiostation, vanillecake , antibeweging, pseudowetenschappelijk (= **geen klinkerbotsing!**)

→ bij twijfel: test jezelf door het woord hardop te lezen zonder koppelteken. Kunnen de klinkers een combinatie vormen die leesverwarring opleveren? Gebruik dan het koppelteken!

vb: "stageuren" ----> stage-uren

Geen klinkerbotsing, toch een koppelteken:

- In een samenstelling waar het tweede woord begint met een hoofdletter:

De regering-Michel, de wet-Lejeune, anti-Frans

!!! Opgelet met **namen van talen:**

Namen van talen en dialecten die beginnen met elementen als *standaard, hoog, laat, middel, nieuw, oud, plat* en *vroeg*, schrijven we aaneen en met een beginhoofdletter en zonder koppelteken. Enkele voorbeelden: *Hoogduits, Middelnederlands, Nieuwgrieks, Oudfries.*

- Na een cijfer, letter, symbool:

A4-formaat, 80-jarigen, het &-teken (& = *de ampersand*)

- Na St. of Sint:

St.-Jozefsfeesten, Sint-Niklaas

- Voor of na een initiaalwoord:

tv-uitzending, kleuren-tv, gsm-mast, EHBO-cursus

- voor het achtervoegsel -achtig, indien er sprake is van een klinkerbotsing:
gala-achtig ↔ geelachtig

Enkele bijzondere voorbepalingen:

niet- , non-, oud-, ex- , ...

→ niet-rokers, non-actief, oud-mijnwerker, ex-vrouw

→ let op: Oudnederlands

Combinaties van functies, titels, beroepen:

Chef-kok, hotel-restaurant, priester-dichter

Het trema of deeltteken

WEL:

- Een trema (puntjes op de e), wordt gebruikt wanneer je twee gelijke klinkers binnen hetzelfde woord als één klank kan lezen. De kleinere delen van het woord kunnen niet los van elkaar bestaan:

Poëzie Ꞥpo + ezie

- Het gaat om de volgende combinaties: a+a, a+e, a+i, a+u, e+e, e+i, e+u, o+e, o+i, o+o, o+u, u+i en u+u.
- Het woord patiënt bijvoorbeeld spreek je verkeerd uit, wanneer er geen puntjes op de e staan. Je leest dan een ie.
- Het aanbod is reëel. Wanneer je geen trema zou schrijven, zou je “reel” kunnen lezen.

Het trema zorgt voor de juiste leesbaarheid!

- Woorden die eindigen op een onbeklemtoonde –ie krijgen een meervoud met –iën:

kolonie: koloniën

provincie: provinciën

bacterie: bacteriën

- Woorden die eindigen met een beklemtoonde –ie krijgen een meervoud met -ieën:

Melodie: melodieën

epidemie: epidemieën

olie: oliën

NIET:

- Bij sommige woorden van **Franse en Latijnse afkomst** wordt geen trema geschreven. Dit geldt voor woorden die eindigen op:

➡ -ien, ienne, -eum

Elektricien, opticien, comédienne, museum, petroleum ...

Let op: vacuüm : u+u kan als lange klank of een tweeklank worden gelezen.

- Geen trema **na een i, of bij een ij:**

➡ buiig, begroeiing, geijzeld

